

Urywki z historii szkoły w Szczecnie

Budynek szkoły po II wojnie światowej

Po upadku Powstania Styczniowego 1863/64 nastąpił znaczący przyrost ilości nowo powstających szkół tzw. elementarnych na terenie Królestwa Polskiego. Na lata 1865-1867 przypada masowe otwieranie nowych szkół. Właśnie **w 1867 r. powstała szkoła w Szczecnie**.^[1] Szkoły elementarne, zwłaszcza wiejskie były przez całą drugą połowę XIX wieku prawie całkowicie utrzymywane przez ludność miejscową. W związku jednak

z nasilającą się akcją rusyfikacyjną mieszkańcy nie byli zainteresowani utrzymywaniem szkół, w których nauczano w języku obcym. Dopiero począwszy od 1899 roku większość szkół otrzymywało niewielką dotację ze strony skarbu państwa. Roczny budżet szkoły wiejskiej, takiej jak w Szczecnie, nie przekraczał 315 rubli.

Źródła z drugiej połowy XIX wieku i początku XX wieku są bardzo ubogie. Brak dokładnych danych nie pozwala na pełne odtworzenie nazwisk kadry nauczycielskiej. Wiadomo natomiast, że w latach siedemdziesiątych XIX stulecia w szkole w Szczecnie pracował Walery Śladkowski (syn Walentego), a w latach osiemdziesiątych Józef Marusiecki (1886 r.).^[2] Szczególnie interesująca jest postać Walentego Śladkowskiego, który w latach 1862-65 był nauczycielem w Pierzchnicy i równolegle pisarzem w gminie Szczecno (na co wskazują zachowane dokumenty z okresu Powstania Styczniowego).^[3] W styczniu 1864 r. Śladkowski jest wymieniany wśród trzech mieszkańców Pierzchnicy, którzy *...uwolnieni z aresztu w którym za polityczne przestępstwa osadzeni byli ...* i wrócili do domów pozostając pod nadzorem władzy policyjnej. Trudno więc nie zauważyć, że początki nauczania w Szczecnie były prowadzone przez syna Powstańca.

Walenty Śladkowski (ze zbiorów rodziny)

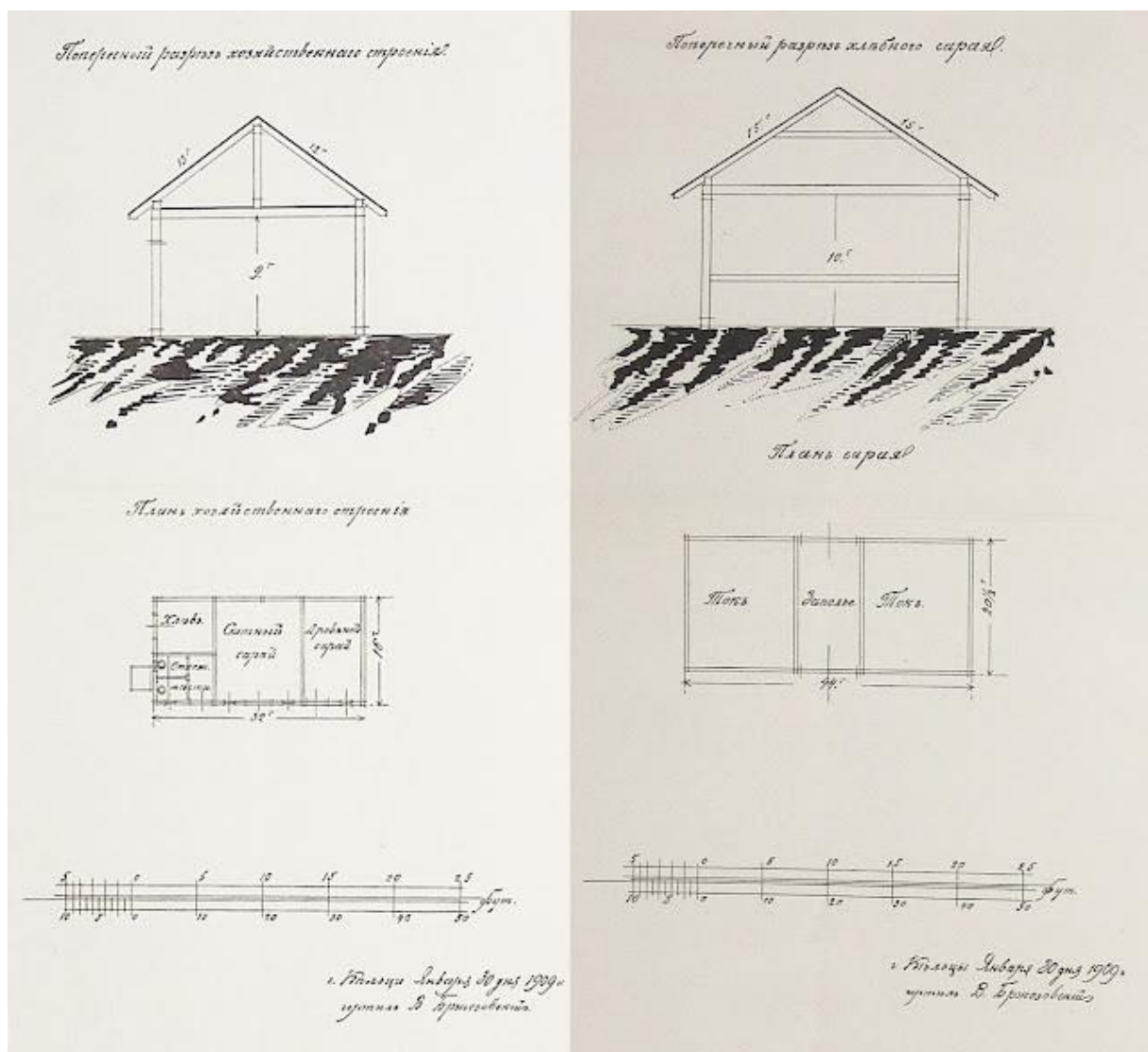
Burmistrza
@ Miasta Pierzchnicy
raport

W dniu wczorajszym przybyli
do Miasta Pierzchnicy, Walenty
Śladkowski, Andrzej Szubiński,
i Antoni Sajmowski uwolnie-
ni rekruta w którym za poli-
tyczne przestępstwa osadzeni
byli, i samobowolnie się sta-
dą politycznej stolicy biteli u-
walniając ich - o przybyciu był-

Raport Burmistrza miasta Pierzchnica
do Naczelnika Wojennego Oddziału Kielecko Opatowskiego

Jak wynika z analizy dokumentów znajdujących się w Archiwum Państwowym już w 1902 roku wykonano kosztorys budowy i niezbędnego wyposażenia szkoły. Można

zatem założyć, że dotychczasowy lokal był niewystarczający. Być może był zbyt mały, a być może tylko wynajmowany, co było wówczas częstą praktyką (albo jedno i drugie). Po kilku latach, w 1909 roku zostały opracowane projekty budynków gospodarczych należących do szkoły, tzn. obory i stodoły.

Projekty obory i stodoły (budynki szkolne) z 1909 r.

Kolejnym, pojawiającym się w dokumentach z Archiwum Państwowego nauczycielem był **Zygmunt Massalski**. Urodził się w Michałowie, 22 grudnia 1891 r. Po ukończeniu z wyróżnieniem szkoły elementarnej w Kielcach rozpoczął dalszą naukę w rządowym trzyletnim Seminarium Nauczycielskim w Jędrzejowie. Decyzję w tej sprawie podjęli rodzice w związku z trudną sytuacją finansową, kiedy to po likwidacji w wyniku powodzi

zakładów w Michałowie w 1903 r. Zygmunt Massalski (ojciec) znalazł się chwilowo bez pracy. Należy nadmienić, że nauka w Seminarium Nauczycielskim była bezpłatna. Oszczędności poczynione w ten sposób pozwoliły kształcić kolejnych synów w pełnych szkołach średnich. Nauka odbywała się w języku rosyjskim. Jako stypendysta Z. Massalski był zobowiązany po skończeniu nauki do odstużenia czterech lat jako nauczyciel w szkołach rządowych. Seminarium ukończył w czerwcu 1909 r. z nagrodą I stopnia, z prawem nauczania w jednoklasowych miejskich szkołach elementarnych i dwuklasowych wiejskich. Ze wszystkich przedmiotów – z wyjątkiem muzyki, śpiewu i praktyk – otrzymał oceny bardzo dobre. Za dobre wyniki w nauce corocznie otrzymywał nagrody książkowe. Stanowisko nauczyciela jedno-klasowej szkoły elementarnej objął od 1-go września 1909 r. w Szczecnie, w powiecie kieleckim. Na stanowisku tym pozostawał do wybuchu I wojny światowej. Podczas pracy nauczycielskiej był karany za nieposłuszeństwo wobec rosyjskiej władzy oświatowej. Uczestniczył w wakacyjnych kursach dokształcających. Organizował życie kulturalne w Szczecnie. Po wkroczeniu strzelców J. Piłsudskiego do Kielc zgłosił się do służby. Wraz z batalionem rekruckim skierowany został po 10 września do Krakowa, a następnie jako plutonowy w 10 kompanii 2 Pułku Piechoty II Brygady walczył w Karpatach Wschodnich. Zginął 22 grudnia 1914 r. w czasie krwawej bitwy w okolicach Cseries – Ökörmező mając 22 lata, dokładnie w dniu swoich urodzin. Spoczął w mogile na cmentarzu w Ökörmező (w okresie międzywojennym Wolowe w Czechosłowacji, obecnie ukraińskie Miżhorie), który dziś jest zupełnie zdewastowany i można się tylko domyślać, gdzie była kwatera wojskowa poległych w czasie wspomnianej bitwy. Przez kilka miesięcy wiadomość o jego śmierci utrzymywana była w tajemnicy przed rodzicami mieszkającymi w Kielcach.[4]

Ciekawą kwestią związaną z przełomem XIX i XX wieku jest funkcjonowanie **Szczecna jako siedziby gminy**. Tuż po upadku Powstania Styczniowego władze carskie postanowieniem z 7 (19) listopada 1869, ogłoszonym 1 (13 stycznia) 1870 (Dziennik Praw, rok 1869, tom 69, nr 239, str. 425) dokonały wielu znaczących zmian administracyjnych. Zdegradowano do rangi osady wiele miast, w tym m.in. Daleszyce i Pierzchnicę. Szczecno natomiast pozbawiono dotychczasowego znaczenia i włączono do nowo utworzonej gminy Daleszyce.

W Imieniu Najjaśniejszego
ALEXANDRA II-go,
CESARZA i SAMOWŁADCY WSZECH ROSSJI, KRÓLA POLSKIEGO,
WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,
etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

Na zasadzie NAJWYŻSZEGO ukazu z dnia 1 czerwca 1869 r., o przemianowaniu osiadłości niemających charakteru miejskiego, w gubernjach Królestwa Polskiego, na osady, komitet urządzający na przedstawienie członka-zawiadującego czynnościami komitetu urządzającego, postanowił stanowi:

I. Istniejące w gubernji Kieleckiej miasta: Daleszyce i Bodzentyn w powiecie Kieleckim; Słomniki, Proszowice, Brzesko i Książ-wielki w powiecie Miechowskim; Andrejew, Małogoszcz, Wodzisław, i Sobków w powiecie Andrejewskim; Włoszczowa, Kurzelów, Secemin, Lelów, i Szczekociny w powiecie Włoszczowskim; Stopnica, Oleśnica, Pacanów, Nowy-Korczyn, Pierzchnica, Busk, Szydłów, i Kurozwęki w powiecie Stopnickim; Skalbmierz, Opatowiec, Koszyce, i Wiślica w powiecie Pinczowskim; Kromolów, Ogrodzieniec, Żarnowiec, Skala, Sławków, Wolbrom i Pilica w powiecie Olkuskim, zamienić na osady, z zastosowaniem następujących środków co do urzędzenia w nich zarządu gminnego na zasadach, wskazanych w NAJWYŻSZYM ukazie z dnia 19 lutego (2 marca) 1861 roku.

I. W powiecie Kieleckim.

Z osady Daleszyce, z przyłączeniem do niej z gmin sąsiednich, wsi: Mochocice, Krajno, Napęków, Suków i Szczecno, utworzyć gminę oddzielną Daleszyce; a osadę Bodzentyn włączyć do składu teraźniejszej gminy wiejskiej tegoż nazwiska.

Taki stan rzeczy nie przetrwał jednak długo, ponieważ w dokumentach związanych z funkcjonowaniem szkoły z 1912 r. znajdujemy pieczęć nagłówkową Urzędu Gminy w Szczecnie.

Szczeciński Urząd Gminy Kieleckiego Powiatu
Kieleckiej Guberni

Jedynе zdjęcie, jakie posiadamy, pokazujące frontową część najstarszego budynku szkoły pochodzi z 1939 r. i jest opatrzone opisami pana Janusza Kotońskiego, syna ówczesnego kierownika szkoły w Szczecnie - Mieczysława Kotońskiego.

Przed budynkiem szkoły w 1939 r.

Mieczysław Kotoński urodził się 30 października 1905 r. w gminie Wodzisław. Od 1919 r. z rodziną mieszkał w Jędrzejowie. Jako 15 latek zgłosił się ochotniczo do wojska, ale nie zostaje przyjęty ze względu na wiek. W 1928 r. ukończył Państwowe Seminarium Nauczycielskie i został powołany do służby wojskowej, którą ukończył w stopniu sierżanta. Od 1 X 1929 r. pracował w szkole jednoklasowej w Ujnach, a od 1931 roku – w Holendrach. W 1932 r. został mianowany na stopień podporucznika rezerwy. Po zdaniu egzaminu i mianowaniu na nauczyciela szkół publicznych od 1934 r. został kierownikiem szkoły w Szczecnie. W 1939 r. skończył Wyższy Kurs Nauczycielski w Warszawie. Walczył w kampanii wrześniowej. Po powrocie do Szczecna nie zgłosił się na wezwanie do rejestracji oficerów i ukrywał się. Został aresztowany 7 stycznia 1940 r. Po kilkumiesięcznym śledztwie w więzieniu kieleckim został rozstrzelany podczas egzekucji w dniu 12 czerwca 1940 r. na kieleckim Stadionie.[5]

Po zakończeniu II wojny światowej na szkołę został przeznaczony dwór, który przed wybuchem wojny był własnością rodziny Mauve. Był użytkowany do połowy lat 90-tych XX wieku. Niedługo po tym, jak szkoła przeniosła się do innego budynku, dwór spłonął.

Szkoła w byłym dworze

Od 2007 roku Szkoła Podstawowa w Szczecnie jest prowadzona przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Szczecna, a zajęcia dydaktyczne odbywają się w zmodernizowanych budynkach po RSP Szczecno.

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna
w Szczecnie 1987 r.

[1] B. Szabat, Szkolnictwo początkowe Kielc i powiatu kieleckiego w latach 1864-1915, Kielce 1983, s.13, 32-34

[2] Dane z akt parafii Pierzchnica

[3][4][5] R. Sadowski, Słownik biograficzny Drugnia, Maleszowa, Pierzchnica, Skrzelczyce, Stojnów, Szczecno i okolice, Pierzchnica 2018, s. 213